ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

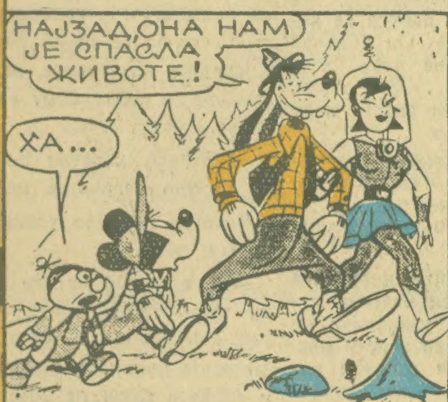
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVII — Број 158 — Субота, 8 јануар 1955

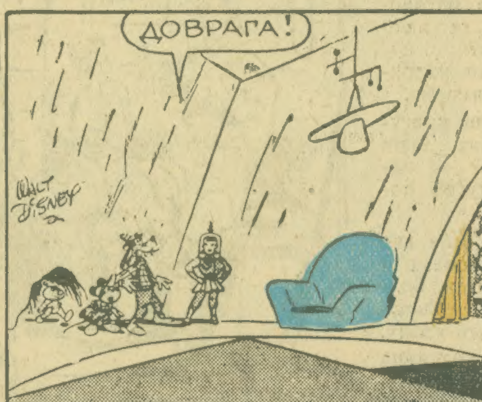

Мики и Шиља као истраживачи

13

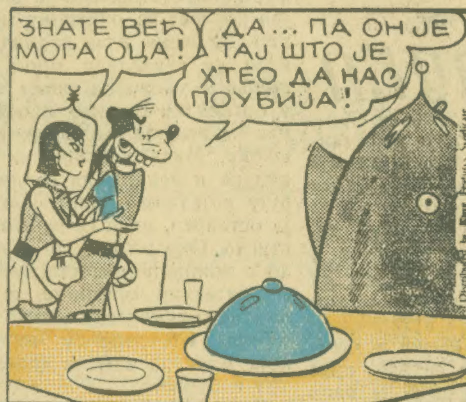

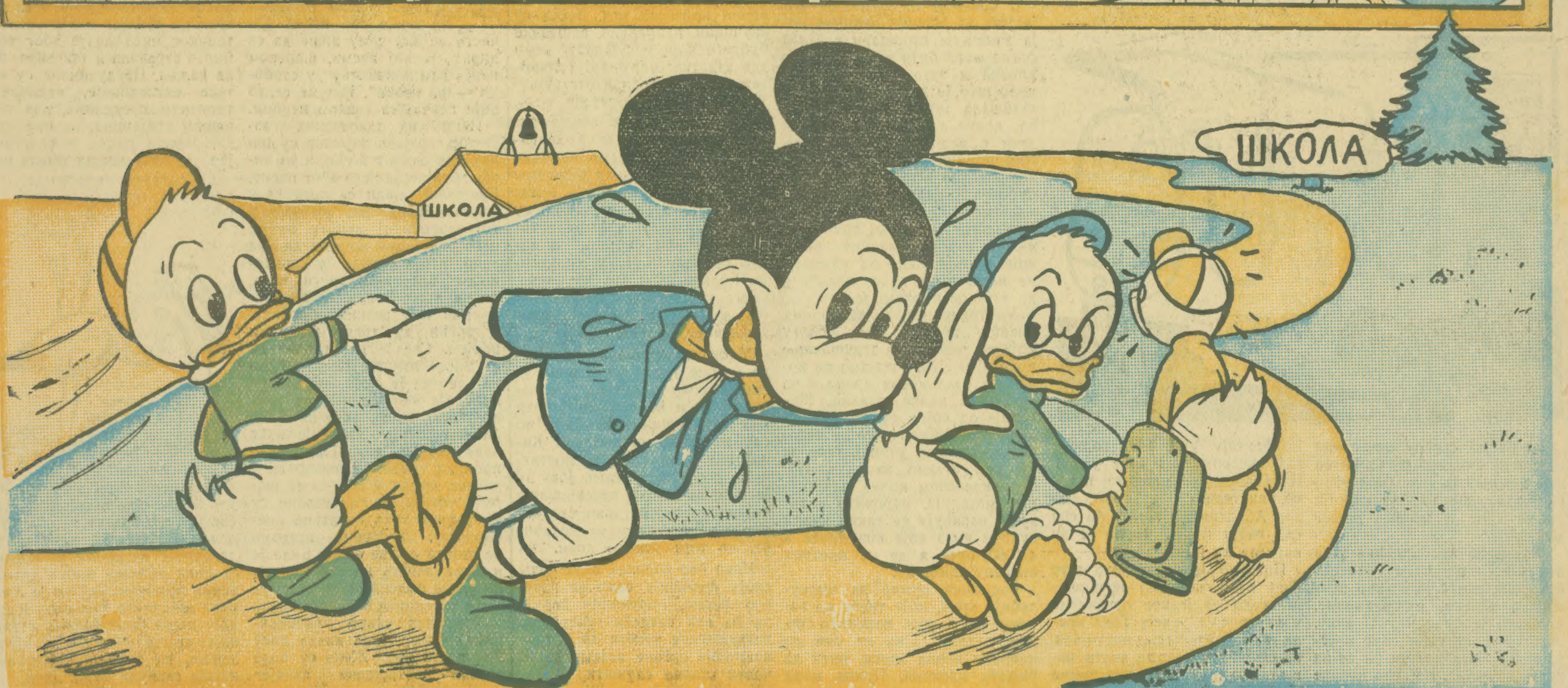

Јунаци са „Албатроса"

РОМАН ОД Е. КОРМА

(21)

Капманов глас доведе их у ред. Немац повика да иду по оружје и матрози, са одушевљеним узвицима, потрчаше тамо. Палуба око капетанског моста за часак опусте.

— Не губимо време узалуд! — повика стриц. — Затворимо се у кабину.

Ми журно напустисмо мостић. У истом тренутку зачу се неколико пуцњева. Меци се зарише у зидове кабине.

На лађи је било шест кабина у оном делу где се налази крма и још једна мала кабина на палуби. У овој се одмарао крманош, а ми смо сада у њој нашли привремену заштиту. Утрчавши у малу одају, успели смо да забравимо врата и осећали смо се као мишеви у мишоловци.

— Ја имам овде две пушке и два пиштоља! — рече Кирби, вадећи оружје испод кревета. — Имам нешто мало и муниције. За прво време смо обезбеђени.

— За прво време? — одврати мој стриц. — А шта ћемо после? Ми немамо ни хране ни воде...

Снажна лупа у врата прекиде његов говор. Кирби дохвати пушку.

— Ко је тамо? — повика он.

— Предајте се! — зачу се Капманов глас. Немац је очевидно био преузео команду над бунтовницима. — Видите ваљда да сте у нашим рукама. Капетане Болтерсе, саветујем вам да напустите сваку мисао о отпору.

— Чисти се док те нисам сравнио са земљом! — рикну Кирби, сав помодрео од узбуђења. — Ја имам овде буре барута и ако само покушате да додирнете врата отићи ће читава лађа уђавола!

Кирбијево лукавство имало је успеха. Испред врата кабине зачу се неко кретање и узбуђени гласови. А тада се опет јави Капманов глас.

— Онда седите, — викао је он смејући се, — а ми идемо да бројимо Кројтоново злато у врећицама с кукурузом. Уосталом, нећете још дуго седети у својој јазбини...

Ми смо чули како су бунтовници поставили стражу пред кабином, а лупа корака говорила нам је да је гомила отишла у онај део лађе где је у једној кабини лежало благо.

— Да им понудимо део злата? — рече мој стриц.

Капетан Болтерс само слеже раменима.

— Доцкан је, Виче. Они су овладали читавим благом; шта ће им онда део? Жалосно је ако нам пропадне наше злато.

— А шта ће нам оно, Гро, ако не будемо живи?

Полако, Виче, немој да журиш! — хладнокрвно одговори Болтерс. — Зар се мало шта још може десити?

— Можемо јуришати, например... — примети крманош.

— Да, али ће јуриш прогутати нас пре него њих. Знаш ли ти колико их је? — одврати мој стриц, с тугом погледајући на мене.

Кирби је имао код себе две боце рума, нешто двопека и кутију сардине. Капетан Болтерс је све то узео, рекавши да ће нам он сам делити храну.

— Ова скромна количина мора нас одржати неодређено време, — рече он. — Док нас жеђ не савлада, ми ћемо издржати опсаду. Три дана, можда, а после...

Он не доврши, али и без тога сви смо схватили шта нас очекује после.

Мартин и Бен су се снебивали да у капетановом присуству кажу своје мишљење, али сам ја видео да нешто смишљају. Мартин је опипавао рањено раме и замишљено вртео главом, док је Бен, седећи на патосу, извадио лулу и кесу с дуваном. Напунио је лулу, али се није усуђивао да запали све док му Гро Болтерс не даде знак да може слободно пушити. То је поправило његово расположење. Он се насмеши, испуштајући дим из уста.

— Чини ми се да има излаза, — рече Бен. — Ако ми дозволите, капетане, да кажем реч-две...

— Говори, Бене, говори! — осмехну се Болтерс. — Све што даје неку наду мора бити пажљиво саслушано.

— Моји разлози су прости. Кад они пронађу злато, сви ће се изопијати... Главу дајем ако ноћас буде иједног трезног... Онда да покушамо.

— Разумем, Бене, — одврати Болтерс. — Али, дотле ће лађа отићи уђавола. Ако нико не буде њоме управљао...

— Заиста... Ја на то нисам мислио... Опростите ми.

У том тренутку узвици одушевљења допреше с крме. Бунтовници су сигурно нашли злато. Чули су се повици:

— Рума! Рума!

— Причекајте! — зачу се глас Једноокога. — Пре него што почнемо пити треба да скренемо лађу с пута. Хеј, слушај команду!

— Ђаво нека га носи, па ја га нисам убио! — с тугом проговори капетан Болтерс. — Зар се он већ опоравио од ране?

Видело се да су гусари послушали савете бошманове. Зачу се шкрипа блокова и конопаца, а по лаганом попречном љуљању које је потресло лађу могли смо се досетити да је скрећу с правца којим је дотле пловила.

То је добро! — с неким олакшањем проговори Болтерс. — Ја сам готов много штошта да опростим Дирку за ово што је отклонио опасност од лађе.

Време се одужило у недоглед. Мучио нас је нерад на који нисмо били навикли и остало нам је само да слушамо веселе узвике и песму који су долазили са палубе. Људи су се дочепали рума и пили колико је ко хтео. Промукли, пијани гласови сложише познату гусарску песму:

Секира је наоштрена, момци!
Хеј, на јуриш!

Ми смо ћутећи појели двопек који нам је раздао капетан и разместили се за одмор како је ко умео. Ја сам легао на под поред Бена, Мартин је заузео други угао кабине, док су Кирби, стриц и капетан Болтерс седели на кревету.

— Кад се напију, онда ће сигурно покушати да с нама сврше, — рече капетан.

— Вероватно, — потврди мој стриц.

— То ће их скупо стати, — слеже раменима Кирби. — Преноћи, уосталом, не треба се надати нападу.

Капетан извади часовник из џепа.

— До мрака има још читавих пет часова... Но, шта је то?

Он скочи и погледа кроз рупицу у зиду кабине. За њим сви поскакасмо са својих места. Нешто је грунуло у даљини, као пуцањ из пушке.

— Топ! — узвикну одушевљено капетан. — То је сигурно ратни брод. Ево, гледајте! Диме, види чија је застава.

Подигоше ме до отвора и ја угледах лађу, која је од палубе до врха катарки била сва у белим једрима. На главном јарболу вила се енглеска застава.

— Енглеска! — радосно изусти капетан Болтерс. — Пријатељи, ми смо спасени!

Весеље и песма на палуби одједном умукоше. Зачу се збуњен разговор, покоја псовка и проклињање.

— Ђаволи, — викао је Капман, — кажем вам ја да треба пловити према острву Дурбину. Сад је доцкан...

— Једра под ветар! — зачу се Дирков глас.

— Будала! — наруга се капетан Болтерс. — Он хоће да побегне од ратне лађе која има 80 топова... За мном, пријатељи! Треба спасти лађу од бомбардовања.

Капетан, срушивши барикаду на вратима, одлучним кораком искочи на палубу. За њим, с пиштољима и пушкама излетесмо и ми.

Међу бунтовницима завлада забуна. Уплашени матрози гурали су се око узвишења на лађи, говорећи сви у исти мах, вичући очајно и машући рукама. На нас нико није обраћао пажњу и ми се попесмо на мостић. На њему је седео Дирк, блед и са знацима патње на лицу. Лева рука му је била везана завојем, кроз који је била продрла крв.

— Аха! — злурадо рече капетан Болтерс прилазећи Дирку. — Нови командант лађе, а? Добро! На фрегати ће се наћи за тебе добар конопац.

Дирк се с муком подиже. Лице му је било унакажено болом и мржњом.

— Капетане, — рече он, — имали сте среће, ђаво вас однео... Само, Гро, и ти си у своје време био исто тако близу вешала као што сам ја сада...

Фрегата нам је окренула бок. Видесмо како с ње спустише чамац у воду.

Мој стриц одазва у страну Гро Болтерса и стаде му нешто говорити. По лицу капетановом могло се видети да су му стричеве речи биле по вољи.

— Нека буде по твојој жељи, — рече он. — Доста је било крви.

И, дошавши до ограде мостића, капетан Болтерс громким гласом поче да говори бунтовницима, који су се још свађали и викали један на другог.

— Ви сте заслужили вешала! — говорио је он кад се матрози скупише око мостића. — Од фрегате не можете побећи, а ја то, уосталом, не бих ни дозволио. Видите, ми смо наоружани, а иза нас стоји још 80 топова на ратном броду. Чамац ће за који минут приспети и вас ће све, оковане у гвожђе, одвести на фрегату. Да, сад ми је лако да се разрачунам с вама, али ја то не желим. Међу вама, нажалост, имам старих другова, с којима сам делио опасности у бици код Трафалгара. Ради њих све ћу помиловати... Одмах положите оружје, доведите лађу у ред, и...

До малочас бучна, а сад притајена и смирена, гомила ћутећи је саслушала капетана. На лицима бунтовника, у складу са оним што је говорио Болтерс, указао се израз радости. Последње капетанове речи изазвале су праву буру одушевљења.

— Живео капетан Болтерс! — сложно загрмеше матрози.

Капетан прекиде узвике покретом руке.

— Стојте! Ви морате вратити злато тамо одакле сте га узели и, заклети ми се да ћете до краја пловидбе бити верни и да ћете слушати моје заповести. А онда...

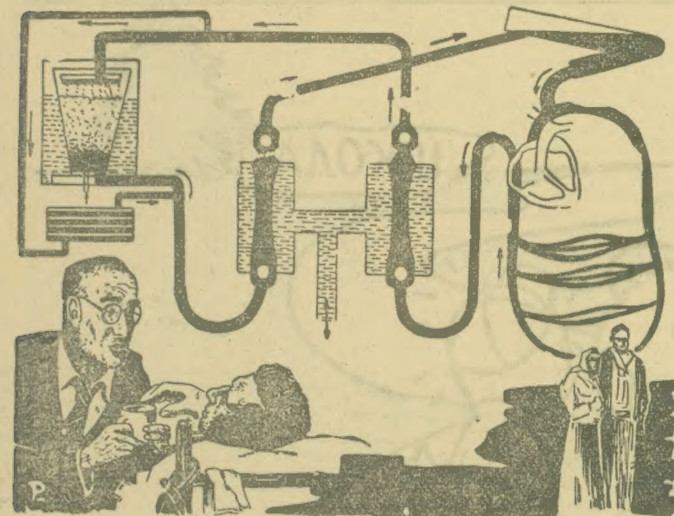
— Онда, — прекиде га мој стриц, ступивши напред, — он да ћете добити свој део злата, који сам ја решио да вам дам као награду за службу.

Тешко је описати одушевљење матроза. Ови људи, којима је место вешала нуђено помиловање и награда, скакали су од радости као мала деца. „Живео" капетану Болтерсу и капетану Дилову прихватило је свих двадесет грла. Немац Капман, који се показао толико одлучан за време буне, био је сада први на послу да се лађа доведе у ред. На Дирка су сви заборавили, али је он сам потсетио на себе.

(Наставиће се)

Вештачки бубрези и плућа

Оногa дана кад је човек успео да схвати улогу појединих органа у свом телу, лекари су почели да размишљају о калемљењу здравих, младих органа наместо старих и болесних. Године 1628 кад је Вилијам Харвеј открио циркулацију крви, италијански лекар Ђовани Коле написао је следеће редове:

„Ако бисмо старцу пресадили младићке очи, зар не би видео као младић? Зар не би осећао и мислио као младић кад би добио срце и мозак једног младића?"

Нажалост, пресађивање здравих људских органа наместо болесних данас је готово исто толико далеко од медицине, као што је било и у 17 веку. Јер, ту се не ради само о тешкоћама пред којима би се нашла хирургија. Највећа препрека састоји се у томе што ткиво сваког човека има специјалан састав и не подноси да му се накалеми неко друго.

Пошто нису успели да постигну ма какав напредак у том правцу, стари лекари су дошли до закључка да је могућна једна друга интервенција: трансфузија свеже и здраве крви. Колико се зна, прва трансфузија извршена је папи Инођентију VIII, 1492 године. Но, експериментат није успео. И даваоци, три младића, и папа, платили су животом. Лекар Абрахам Мејер, да би спасао своју главу, морао је да побегне из Рима.

Потпуно је разумљиво што овај први покушај преношења крви из једног организма у други није успео. Тада права наука још није постојала, па се није ни могло знати нешто о улози и својствима крви. Па ипак, неуспела трансфузија претстављала је значајан потхват за ондашњу медицину. У току низа година лекари су савладали многе тешкоће и уношење свеже крви у организам болесне особе данас не претставља никакву тешкоћу. Мада вајкадашњи сан видара и лекара, да се пресађују поједини органи, још није остварен, ипак се нешто постигло. Оно што се није успело с природним, постигнуто је с вештачким органима, захваљујући проналаску нових материја. Створене су машине које могу да замене срце, јетру и бубреге.

С обзиром на функције које има да обавља, машина која замењује природан човечји орган мора бити веома компликована и зато није никакво чудо што је за научнике претстављала тежак проблем. Прво, крвне судове треба повезати с вештачким органима. Ако прилив крви у њих није велики, као што је случај код бубрега, цеви од пластичне масе могу да издрже. Али, ако крв притиче у већој количини, нежни зидови главних вена, које су начињене од пластичне масе, могу да се повију и да затворе пролазе за крв.

Унутрашњост природних крвних судова има облогу која не дозвољава згрушавање крви и не утиче штетно на црвена и бела крвна зрнца и на протеине крвне плазме. Материје од којих су израђивани вештачки органи дуго су испољавале штетан утицај, тако да се крв стално кварила. Но, с проналаском нових пластичних материја, нарочито силикона, израђују се такви крвни судови кроз које крв прође и до 60 пута а да не претрпи никакву промену.

Вештачка пумпа за циркулацију крви, која треба да замени срце, има нарочито тежак задатак. Она не сме да повреди крвна зрнца, нити да оштети протеин. Пумпа мора да буде добро затворена, како кроз њу не би продрли микроби из ваздуха, не сме да има ниједан кутак у коме би се крв задржавала, мора да је од материје која се лако стерилише и чисти, а треба да испуњава и многе друге услове. Једина направа која је до данас одговорила свим овим захтевима јесте проналазак научника Вечетија.

Од свих вештачких органа највише су усавршени бубрези и срце-плућа. Поред многобројних других дужности, природни бубрези отстрањују из организма извесне непотребне састојке, затим регулишу проценат соли и воде у телу, крвни притисак итд. Засад су научници направили вештачке бубреге који испуњавају само два задатка: одржавају равнотежу воде и соли и отстрањују непотребне материје.

Прво калемљење вештачких бубрега извршио је Холанђанин Колф, за време немачке окупације. Тада нису биле пронађене многе пластичне материје и друга средства која су данас у употреби. Упркос томе, „Колфови бубрези" и данас се примењују у хирургији. Године 1950 два научника, Скегс и Леонард, отишли су још даље у усавршавању овог вештачког органа.

Много научника и стручњака разних грана ради и на усавршавању органа срце-плућа, који ће функционисати као једна машина. На овом послу нарочито се истакао Канађанин Ванд. Иако су постигнути добри резултати, још ни је извршен опит пресађивања ове машине у људски организам, али ће, како се предвиђа, до тога ускоро доћи.

Иако ове направе сада врше своју функцију само за извесно време, научници верују да ће већ следећа генерација истраживача успети да створи вештачке органе којима ће се човек стално служити.

Све због перја...

Ниједна животиња у природи није у стању да створи код човека онако лепо расположење као птица. Он често не зна чему више да се диви: њеној песми, шареном перју или понашању „у слободи — на грани". Разуме се, то није случај са сваком птицом.

Птице из такозваних егзотичних крајева највише су привлачиле пажњу људи, и то више због перја него због песме. Нажалост, људи се нису увек задовољавали да уживају у тој шароликој лепоти перја, него су једни желели да ове лепе птице имају у зоолошким вртовима, други, опет, да их држе напуњене по становима и у разним збиркама, а трећи да тргују њиховим перјем. Све је то утицало да су многе птице страдале. Прича се да је само војвода од Риволија имао збирку од преко 12.000 птица. Трка за скупљањем перја узела је маха нарочито у другој половини прошлог века. Путовало се у далеке земље у лов на те шарене птице и подучавани су урођеници како се птице препарирају. Трговина птицама развијала се све више. Било је и шпекуланата који су правили разне фалсификате, па су за перје појединих птица говорили да припада неким измишљеним врстама, које никад нису ни постојале. Жене су биле велики потрошачи птичјег перја, јер су се њиме китиле. Због тога је једна врста америчког папагаја потпуно уништена. Почетком овог века потражња птичјег перја узела је толиког маха да је због тога много страдала и такозвана бела чапља. Предузимане су читаве експедиције, највише у тропским пределима, али и у нашим крајевима, на ову птицу. Јавили су се и протести, јер је бела чапља имала нај-

лепше перје баш онда кад би јој се излегли младунци. Али све је било узалуд. Чапље су и даље убијане. То нису могле да спрече ни књиге у којима су били описани многи драматични примери. Најзад је Америка забранила куповину и продају перја беле чапље, а доцније су то учиниле и друге земље, па су белим чапљама најзад свануле бољи дани.

Мицкијевић О СРПСКИМ НАРОДНИМ ПЕСМАМА

Српске народне песме, чим су се појавиле у Европи, одушевиле су многе, а Гете и други изразили су се најлепше о њима. Овде ћемо донети шта је о њима говорио велики пољски песник Адам Мицкијевич (1798—1855) у својим предавањима на Колежу у Паризу.

Српски народ, живећи затвореним животом, мислећи вечито на своју прошлост, био је, као што изгледа, предодређен да постане певач и песник целог словенског племена, не знајући ни сам да ће му то некад донети тако велику књижевну славу. Српско песништво потиче из народа прожетог сликом силнога царства, из народа који је изгубио своју политичку самосталност, али који је сачувао успомену на своју моћ и који прича своја дела... Свугде гајена, брујећи у песмама народа, разношена на све стране преко гуслара, српска народна поезија живи животом целога народа.

Све ове повести потсећају често на Илијаду. У карактеру јунака могле би се чешће опазити исте црте. Као Хомерови, тако и српски јунаци прости су људи, страсни, јаросни, који воле изнад света борбу. Они сматрају храброст за највећу врлину, поштују веру, воле обиље и сјај; често су насилници, али нису сурови. Рат за њих није, као код дивљих Американа, лов на људе; напротив, они поштују права побеђенога, сматрају заклетву и дану реч за свету, боре се часно. Њихов је карактер оплемењен: у српској поезији не налазимо ни ужасну освету старих Грка, ни суровост Тројанаца; овде влада већа човечност, победници поштеђују ратне заробљенике, не наслађују се телима палих непријатеља.

Истинитост као у Хомеровим песмама јесте главна врлина српских народних јуначких повести. Озбиљност, мирноћа, одликују српску поезију од свих других; она потиче из карактера народа... Догађаји, било да су значајни, било свакодневни и незнатни, испричани су у овим песмама увек са отменом једноставношћу. Њихов карактер није само честит, озбиљан, него и племенит".

* * *

Најсланије и најмање слано море

Због жарког сунца и врућине коју оно проузрокује, долази до великих испарења у Црвеном Мору, тако да садржај соли у њему износи 40 делова на 1.000. Због тога је Црвено Море најсланије на свету, ако не рачунамо Мртво Море, које је уствари језеро. Међу океанима, Атлантски је најсланији. Над Саргаским Морем температура ваздуха је веома висока, у њега не утиче речна слатка вода, нити долази лед, па је због тога оно најсланији део Атлантског Океана. Сем тога, у ово море притиче много слане воде Голфске и других струја, што још више повећава проценат соли у њему. Над њим је небо ретко кад облачно, вода му је топла и знатно тежа од обичне, услед велике количине соли. Мора у поларним областима најмање су слана, јер их разблажују кише, снегови и лед који се топи.

* * *

Кад су основане прве новинске агенције?

Сви читаоци новина свакодневно виде да изнад појединих чланака пише: Рајтер јавља, АФП јавља, Јунајтед-прес јавља итд. То су имена новинских агенција. Новинске агенције су предузећа којима је циљ да што брже прикупе, прегледају и среде најновије вести из целог света и да их одмах отпреме својим претплатницима. Ти претплатници обично су дневни листови, а и предузећа која интересују извесне вести у агенциским билтенима. Новинске агенције углавном су оснивала приватна лица, којима је главни циљ био профит, али оне су доцније потпале под контролу државе и постале такозване званичне агенције.

Прву новинску агенцију основао је Шарл Луј Авас, 1835 године у Паризу, пошто је ујединио нека новинска дописништва. Краљ Луј Филип давао је овој агенцији велике суме новца, али је она и поред тога, око 1840 године, дошла у врло тежак финансиски положај због високих режиских трошкова. У том тешком часу Авас се досетио како да на јевтин начин прикупља нове вести. Наиме, он је организовао саобраћај голубова писмоноша између Лондона, Брисла и Париза, тако да је у париским вечерњим листовима објављивано оно што су објављивали јутарњи листови у Лондону. Тако је Авас у неку руку дошао до монопола на целом свету за прибављање најновијих вести.

Године 1848, између Аваса и његових блиских сарадника дошло је до несугласица и расцепа. Међу првима га је оставио Бернард Волф, који је 1849 основао у Берлину Волфов телеграфски биро. После је основан Ројтер у Лондону. Године 1859 Авас је склопио уговоре са својим бившим сарадницима о измени вести, јер је било немогућно да једно предузеће у сопственој режији скупља вести из целог света. Први уговор Авас је склопио с Ројтером, а доцније и с Волфом. После тога и друге земље почеле су да оснивају новинске агенције.

* * *

Месечева површина

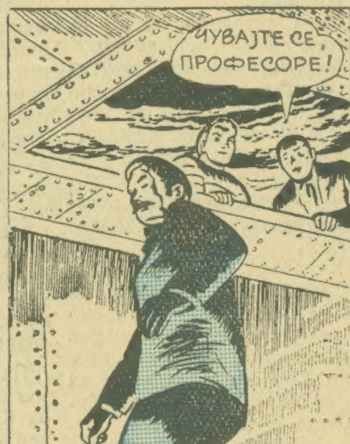
Др Пирси Викинс, члан британског Астрономског института, провео је неколико месеци у Америци и с разних опсерваторија посматрао Месец. Он сматра да се на Месечевој површини може налазити велик број кристала од велике вредности. Тврдоћа Месечеве коре једнака је тврдоћи дијаманта, али то не значи да је цела његова површина прекривена дијамантима. Извесни кратери на Месецу несумњиво су последица вулканских ерупција, док су други настали услед бомбардовања метеора. И вулкани и пад метеора могли су да проузрокују отапање једног дела Месечеве површине и то би произвело кристални угљеник у облику дијаманта. „Тунел" на Месецу, који је пронашао астроном-аматер Џон О'Нејл, уствари је мост, како мисли др Викинс.

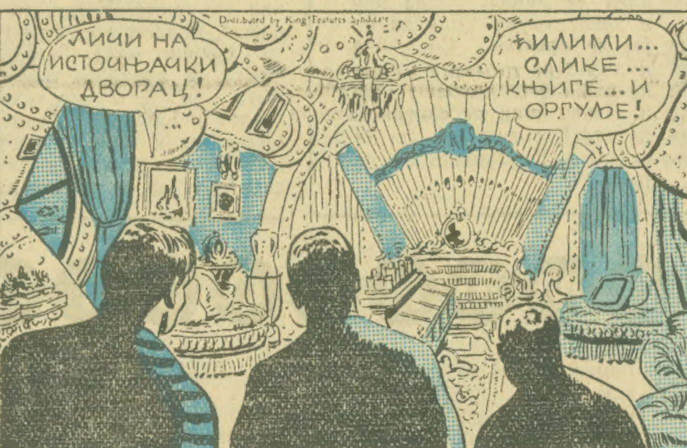

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Шта су народне пословице?

Народне пословице често се употребљавају у говору, а по једној сликовитој арапској изреци: "Пословице су буктиње говора". То су кратке и сажете изреке које садрже мисли и опажања о животу и људима, о њиховим разним поступцима, манама и добрим странама: лењости, кукавичлуку, смелости, слози, родољубљу, поштењу, штедљивости итд. Оне расветљавају много штошта што је у једној беседи мутно и нејасно.

По мишљењу неких научника, пословице се могу поделити у четири групе. У прву иду такозване нормативне пословице, које су људима упућене у облику норме, правила или начела за владање или понашање у животу, као например: "Двапут мери, а трећи пут режи". У другу групу спадају такозване обавештајне пословице, у којима је изражено опажање и мишљење о најразличитијим предметима, покретима, догађајима и односима међу њима. Ево неколико примера обавештајних пословица: "Ко се дави за сламку се хвата", "На мрзану кућа остаје". Трећа и четврта врста нису праве пословице, него само изреке. Прве од њих могле би се назвати компаративним, јер се у њима у-

поређују разни предмети и појаве. То се врши у два смисла: у правом и супротном. Примери су за прави смисао: „Горко као чемер", „Цичи као гуја у процепу", а супротан смисао је у пословицама: "Прав као срп", "Поуздан као врбов клин". Четврта врста састоји се из простих изрека: "Да ти је наздравље", "Да'ко и мени сване".

По свом облику пословице могу бити у стиху и у прози. Ево неколико примера: "Ако дође прав, не изиђе здрав; ако дође крив, не изиђе жив", "Од речена до створена ко од листа до корена", „Није злато све што сја, ни пећина све што зја".

По свом садржају наше народне пословице су врло различите. Неке се уздижу до највиших моралних схватања, али не увек, јер ће у њима поштен наћи подршку, али и несавестан човек потпору. Како је речено, оне знају да похвале добро, али и да полаK скају злу. Та страна њихова карактерише се опет једном пословицом која гласи: "И врагу треба каткад свећу запалити".

До тих различитих схватања у пословицама долазило је услед разних збивања у животу једног народа. Било је времена кад је морална свест била јако развијена, али и оних кад је морал слабио и одушевљење се гасило. Све те добре и лоше особине једне епохе нашле су свога израза и у пословицама као народним творевинама које су у тесној вези са животним искуством и интересима људским. Овде ћемо навести неколико примера народних пословица:

Сложна браћа нове дворе граде, а несложна старе разграђују.

Ко не држи брата за брата, тај ће туђина за господара.

Свуда пођи, дома дођи.

Боље је добар глас, него златан пас.

Чисту образу мало воде треба.

И сунце пролази кроз каљава места, али се не окаља.

Ко не љуби свога брата, оног бију туђа врата.

*

ШТА ЈЕ КРЕОЗОТ?

Креозот је материја која служи за одржавање меса. То је жута, бистра и зејтинаста течност, која мирише на дим, а укуса је љута. Креозот се добија из катрана буковог дрвета и служи и као дезинфекционо средство, а нарочито као лек против зубобоље.

*

МЕДВЕД НОСАН

Медвед носан, носати медвед, много је мањи од обичног медведа; висок је свега око 65 сантиметара. Он има дуг реп, а нос му је издужен у рилицу. Живи по шумама топлијих крајева Америке. Крзно му је на цени.

Зашто се врана стара о кукавичиним јајима

— Бурманска народна прича —

Једном неки неваљали дечак избаци из своје праћке куглицу од блата на Сову и она јој се зари у леђа. Сову је рана страховито болела и она оде до своје пријатељице Вране не би ли јој ова помогла.

— Ја нисам лекар, пријатељице, — рече јој Врана — али те могу одвести код Кукавице, која је прави вештак у лечењу. Хајдемо!

Тако Врана одведе Сову код Кукавице. Међутим, она одби да је лечи, јер је Сова била позната као птица-преварант и сигурно неће хтети да плати кад буде била излечена. Врана се понуди за јемца и тек тада Кукавица пристаде да прегледа Сову. Она одмах рече да је за овај случај потребно лечење водом и препоручи рањеној птици да нађе какву бару и да седи у њој све док болови не престану.

Сова послуша кукавицу, оде до баре и остаде у њој неколико часова. Вода је, наравно, расквасила куглицу од блата и болови су престали. Тада Сова оде својој кући и јадиковаше цео дан, грдећи саму себе што је ишла Кукавици.

— Како сам била глупа, — гунђаше она. — Да сам само села и размислила, тај једноставни лек сигурно би и мени пао на памет.

Увече, Кукавица дође да види како је Сови и запита је:

— Како је мом малом болеснику?

Сова одговори да јој је, хвала на питању, добро.

— Онда је мој рецепт био добар, а? — рече задовољно Кукавица и пружи ногу да узме награду.

Сова се претвараше да не разуме тај њен покрет.

— Ала је ово лепа нога! — рече она тобож задивљено.

Кукавица, пошто је била чувен лекар, сматраше да је незгодно да отворено тражи награду, те прибеже околишним наговештајима. Али, Сова се претвараше да је веома глупа. Најзад, Кукавица рече у себи:

— Згодно или незгодно, али ја морам да добијем плату за свој труд.

Зато она отворено запита Сову:

— А шта је с мојом наградом?

— Жао ми је, али ја ти не могу платити, — одговори Сова. — Вода ме је излечила, а не ти.

Кукавица, необично расрђена, оде Врани.

— Зар ти нисам рекла? — узвикну она. — Твоја добра пријатељица одбија да ми плати, тврдећи да ју је вода, а не ја, излечила.

— Ох! Моја пријатељица воли понекад да се нашали, — одговори Врана. — Ја сам сигурна да она хоће само да те мало насекира. Хајдемо до ње!

Тако Врана и Кукавица одоше Совиној кући, али нађоше затворена и врата и прозоре. Врана је куцала и лупала на врата, али унутра као да није било никога.

— Ох! Где ли је моја друга? — забринуто рече Врана.

— Не тиче ме се где је она, — одговори Кукавица. — Ја једино желим своју плату. А пошто си ти јемчила за њу, принуђена сам да је тражим од тебе.

Врана је тврдила да она није дужна да плати. Поред тога, додала је, она је веома сиромашна и уопште нема новца.

Кукавица тада тужи Врану суду, тражећи да јој она плати. Судија пресуди овако: Врана је дужна да плати, али пошто је сиромашна нека свој дуг Кукавици одради на тај начин што ће водити бригу о Кукавичиним јајима и из њих изводити младе.

Врана, пошто пристаде на овакву пресуду, пође да тражи Сову да би је убила. Сова се толико уплаши Вранине освете да се сакри у шупљину једног стабла и усуђиваше се да одатле изађе да би потражила храну само ноћу, кад Врана спава.

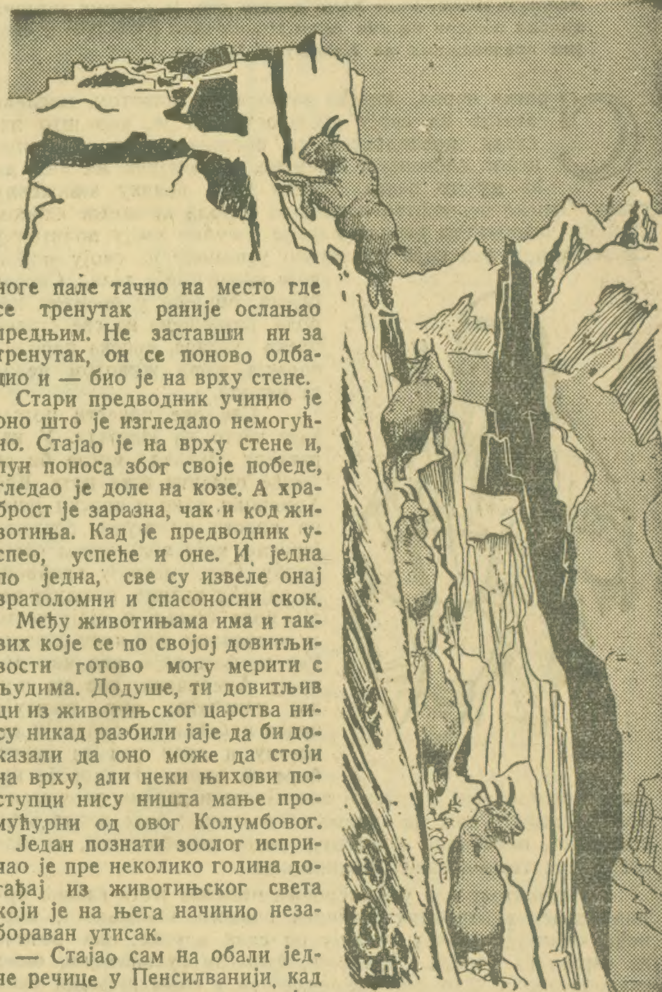
Промене које је у птичјем свету изазвао „метак" од блата из праћке неваљалог дечака остале су све до

дана данашњег. Врана још и данас тражи Сову да би јој се осветила. Сова још и данас из страха од Вране живи у шупљини стабла и излази отуд само ноћу, а сирота Врана и данас се стара о Кукавичиним јајима.

Јунаци међу животињама

Велики француски научник Алексис Карел рекао је једном да готово сваки од нас за своје постојање има да захвали томе што се међу његовим далеким прецима нашао и један херој: неко ко је у каквој великој опасности био храбрији но што му је то налагала дужност; упорнији, стрпљивији или довитљивији. То исто се може рећи и за дивље становнике шума и поља.

Природњак Енос Милс био је сведок правог херојског подвига предводника једног стада дивокоза. Догодило се то у једном кањону на Аљасци. Седам дивокоза, предвођене једним старим јарцем, пењало се уским усеком који је водио по готово окомитом зиду једне стене. Усек је био не само узан, већ и гладак, и козе су пажљиво ступале, налазећи ослонац на најситнијим испупчењима и оскудним остацима сасушене траве. Али, сасвим изненада, усек се завршавао на неколико метара испод врха стене. Козе су се нашле у клопци: напред се није могло, а натраг још мање, јер се на тако уском путељку нису могле окренути. А испод њих зјапио је амбис.

Приљубљене уз стену, козе су стајале као да су се већ помириле са оним што ће их снаћи. Само њихов предводник није ничим показивао да се предаје судбини. Полако, с бескрајном пажњом, стао је да се пропиње уз стену, наслонивши своје предње ноге уз глатку литицу. Пропињао се све више и више, тако да се држао још само на врховима задњих папака, док је предњима опипавао површину стене, не би ли на њој нашао какво упориште. Најзад га је и нашао, мада је оно морало бити смешно мало. Тада, закачивши се предњим ногама за њега, он је згрчио тело као опругу и одбацио се увис. Тај његов скок био је достојан највештијег и најувежбанијег акробате, јер су његове задње ноге пале тачно на место где се тренутак раније ослањао предњим. Не заставши ни за тренутак, он се поново одбацио и — био је на врху стене.

Стари предводник учинио је оно што је изгледало немогућно. Стајао је на врху стене и, пун поноса због своје победе, гледао је доле на козе. А храброст је заразна, чак и код животиња. Кад је предводник успео, успеће и оне. И, једна по једна, све су извеле онај вратоломни и спасоносни скок.

Међу животињама има и таквих које се по својој довитљивости готово могу мерити с људима. Додуше, ти довитљивци из животињског царства нису никад разбили јаје да би доказали да оно може да стоји на врху, али неки њихови поступци нису ништа мање промућурни од овог Колумбовог.

Један познати зоолог испричао је пре неколико година догађај из животињског света који је на њега начинио незабораван утисак.

— Стајао сам на обали једне речице у Пенсилванији, кад приметих недалеко од мене једну осу, и то од оних које не граде осињак на дрвету, већ у земљи. Својим уједом оса је била умртвила једног великог паука и безуспешно је покушавала да га однесе у свој осињак. Није могла с њим да полети, јер је паук био исувише тежак, а није могла ни да га одвуче, јер је до осињака било прилично далеко.

Заинтересован овим призором, чекао сам да видим шта ће оса учинити са својим пленом. А она је почела да га вуче к реци, од које је раздвајало свега двадесетак сантиметара, и гурнула га у воду. Затим је слетела на њега, закачила се својим ногама за паукова леђа и стала да маше крилима што је брже могла. Лагано, као хеликоптер који лети изнад каквог брода и одређује му правац, управљала је оса својим живим товаром који је река носила. Пошао сам обалом, упоредо с њима. Тако су они пловили, а ја ишао, неких осамдесет метара. Наједном је оса променила правац. Држећи паука и даље закаченог својим ногама, она је скренула ка обали. Приспевши до ње, напрегла је сву снагу и извукла на суво свој мокри терет. На пола корака од обале налазио се њен осињак. Уморна, али очигледно задовољна својим подвигом, одвукла је тешко заслужени плен у своје гнездо.

У том тренутку као да се преда мном раскрилила још једна од завеса које скривају живот инсеката. Схватио сам да и међу њима има Колумба и Галилеја.

Мале занимљивости

НАЈМАЊИ ЧАСОВНИК НА СВЕТУ

Швајцарски мајстори-часовничари направили су најмањи сат на свету. У срцу тог часовника налази се куглични лежај са пет малих челичних куглица. Ниједна куглица није тежа од хиљадитог дела грама. Оне су толико лаке да пливају по површини воде, а тако сићушне да би их 30.000 стало у један напрстак. И други делови овога часовника су исто тако микроскопски мали.

✫

ДВА ИЗВОРА СУНЧАНИХ ЧЕСТИЦА

Познато је да ситне честице које долазе са Сунца утичу на радиоталасе, стварају магнетне олује у васиони и поларну светлост. Проучавајући ове појаве, стручњаци су дошли до открића да постоје два главна извора одакле потичу ове честице које бомбардују нашу земљу. Једне долазе из активних предела на Сунцу, сунчаних пега, а друге из гасовите масе на сунчевој површини. Ово је утврђено приликом посматрања једног помрачења Сунца.

✫

ПОСЛЕДЊИ ПОЗДРАВ

Деца су унела у кућу птичицу која је била испала из гнезда. Сместили су је у неки стари сламни шешир, пазили је и хранили, па се чак и њихов мали пас спријатељио с њом.

После неколико дана птица је одлетела. Два дана касније, она опет дође. Лаганс је скакутала уз степенице веранде, док ју је пас њушком гурао, помажући јој да се пење. Дошла је до најмлађег детета, које је, изгледа, била највише „заволела", стала му на прст и после неког времена одлетела — заувек.

✫

КАКВИ СУ ТО КРЕОЛСКИ ЈЕЗИЦИ?

Креолски језици су мешавина романских, холандског или енглеског језика са језицима црнаца, Индијанаца и других. Креолци су деца европских родитеља која су рођена у бившим француским, шпанским и португалским колонијама Америке, Африке и Источне Индије и она говоре тим језицима.

✫

РЕГЕСТА

Регеста је латинска реч и означава у свеске повезане преписе свих важнијих списа, повеља, писама и томе слично који се чувају у канцеларијама и архивама. Те свеске су хронолошки сређене и на њима је назначена садржина, а веома су важне за проучавање историје.

ШТА ЈЕ РАФИЈА?

Рафија је лика једног дрвета које расте на Мадагаскару и у пределима Источне Африке. Ова лика веома је чврста. Широка је око десет милиметара, а дуга око 60 сантиметара. Боје је отвореножуте до мрке. Употребљава се за везивање лозе и за израду разних предмета.

✫

СОРИТЕС

Соритес у језичком смислу значи ланчани записак, сложен и скраћен закључак на тај начин што све премисе долазе једна за другом, а напослетку сам закључак. Ево примера: тигар спада у род мачака; животиње из рода мачака су зверови; зверови су месождери, па је, дакле, и тигар месождер.

✫

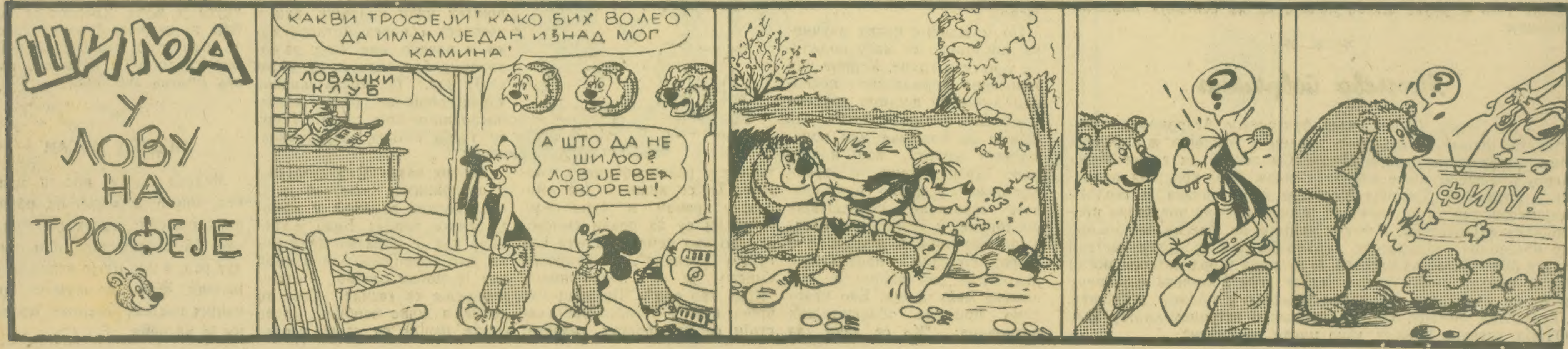
КО СУ БИЛИ УМБРИ?

Умбри су били прастари народ који је живео у Италији, а победили су их Римљани око 308 године пре наше ере.

Чудан хотелијер

На планинама Калифорније и у долинама обраслим храстовима и врбама граде црноноги шумски пацови велике „куће" од прућа. Куће су купастог облика, високе до близу два метра, а исто толико широке у основици. Пацови их обично граде око каквог дрвета или у густом жбуњу, а понекад и на дрвећу. Шупљине између прућа попуњавају они лишћем, травом и земљом, а поред тога навлаче у куће све што нађу: хартију, празне кутије од конзерви, перје, кости, па чак и старе ципеле. У средини куће налази се округла просторија која служи као гнездо. У њој живи пацов са женком и младунцима. У суседној просторији налази се резервна храна — семење и делови биљака.

У свакој од тих кућа, поред пацовске породице, живи и читав низ других „станара". У горњем делу често се може наћи гнездо царића, а при дну налази склониште велик број мишева. Ту живи и по неколико врста гуштерова, као и разне бубе, црви и други инсекти. Односи између њих и власника су углавном добри. Истина, мишеви каткад пођу у крађу и смањују залихе хране коју је пацов нагомилао, а нађу се у кући и инсекти паразити, који сисају крв својим домаћинима.

„Прича о Сивој сови“

„Сива сова је псеудоним под којим један Полуиндијанац објављује своје изванредне приче и романе о канадским шумама и њиховим становницима. Отац му је био Шкотланђанин, а мати Индијанка из племена Апаша. Књижевна слава није изменила његов начин живота. Он је остао прави син своје мајке, слободни Индијанац који више воли шуму но град и који боље разуме животиње но људе. Почео је да пише после једног, наизглед незнатног, догађаја, који је изменио не само његов живот, већ и њега самог.

„Сива сова“, као и сви Индијанци, проводи живот у шуми и прерији. Кад остави пушку чини то само због тога да би је заменио мрежом којом лови ситнију дивљач. Свако годишње доба доноси му нове опасности, нове ране и радост због њиховог исцељења.

Као и сви њему слични ловци, он најрадије лови даброве, јер њихова крзна трговци најбоље плаћају. Он је у стању да сатима лежи у заседи, да подноси кишу и ветар, да би гомили крзна у својој дрвеној колиби додао још један ловачки трофеј. Али, једног пролећа тај човек, у коме ловачка крв узаври чим снег почне да копни, обрео се сиромашнији но што је икад раније био. Иста судбина чекала је и све остале ловце крзна. Година је била „рђава“. „Сива сова“ неће моћи да плати чак ни интерес на дугове које је узео у току дуге зиме. Даброва нема више: ловци су их током деценија готово сасвим истребили. Говорило се да дубоко у унутрашњости земље има неколико колонија даброва, али до тамо треба путовати више од три месеца.

Приближавао се већ крај маја. „Сива сова“, противно обичајима правог ловца, разапињао је замке чак и у време кад су мајке-даброви биле заузете бригом око својих тек изведених младих.

Једне ноћи „Сива сова“ пошао је у свом чамцу да прегледа замке које је дан раније био поставио дуж бране коју су подигле те животиње-архитекти. Изненада, на мирној површини реке појавила су се два светлуцава трага. Ловац је био сигуран да то два бизамска пацова парају воду својим шиљатим њушкама. Пацови су пливали према чамцу. Тек кад су се сасвим приближили, „Сива сова“ је видео да се преварио. То су била два сасвим мала дабра, који још нису умели честито ни да пливају. Мало даље од њих пливала је још нека животиња, остављајући иза себе крвав траг: њихова мати, која је, ишчупавши се из замке, остала без једне ноге.

— Спаси их! — повика Амахарео, жена „Сиве сове“. Тај узвик, који је потекао из срца младе Индијанке, спасао је не само та два мала дабра, већ и хиљаде других животиња.

Дирнут поверењем малих даброва, који су, тражећи спас, пливали према њему, „Сива сова“ их је узео у чамац. Њихове округле, радознале очи гледале су у људе без имало страха. И ако су касније почели тужно да цвиле, то је било само због тога што су били гладни. Њихова мати угинула је и не допливавши до чамца.

У дрвеној колиби у којој су „Сива сова“ и Амахарео живели, мали даброви добили су доста топлог млека. Остатак ноћи провели су под топлим крзнима, шћућурени уз „Сиву сову“ и Амахареу.

Али, сутрадан ујутру даброва није више ту било. Ишчезли су. „Сива сова“ је претрнуо при помисли на оно што их тако мале и без мајке може снаћи. Пробудио је жену и обоје су отрчали на обалу. На средини реке виделе су се две мале главе. Ловац је сместа скочио у свој кану и пошао за бегунцима. На први његов позив они су одговорили радосним крицима, а чим су се нашли у чамцу стали су да завлаче своје мокре њушкице под капут „Сиве сове“.

Тако је живот потекао учетворо. Пријатељство између два дабра и индијанског пара расло је из дана у дан. Средином лета требало је мислити на одлазак у град, на набавку намирница и других потреба за живот преко зиме. На пут су, у једној великој корпи, „пошли“ и даброви. Путем, кад би њихови крици постали сувише гласни, „Сива сова“ би подигао поклопац помиловао их и дао им по један медени колач или какав сочан плод.

С првим пролећним данима, „Сива сова“ и Амахарео вратили су се свом ловачком скитачком животу. Но, он им више није причињавао онолико радости као некад. Прекидали су лов у невреме да би се што пре вратили у своју дрвену колибу, где су их, као деца родитеље, очекивали мали даброви.

Драма која је потпуно изменила живот „Сиве сове“ и Амахарее догодила се у марту. Једног дана „Сива сова“ је отишао да обиђе разапете замке. У једној, очајнички се копрцајући, била је ухваћена једна велика женка-дабар. Кад јој се ловац приближио, она је напрегла сву своју снагу, ослободила се и стала да бежи. Сачма из његове пушке пресекла јој је пут. Рањена животиња начинила је још два корака, зауставила се, а онда се с напором окренула и, вукући се на трбуху, допузала до ногу „Сиве сове“ и ту се срушила. У том тренутку у „Сивој сови“ умро је ловац на даброве.

Те вечери он и Амахарео одлучили су да напусте добро познате и драге шуме и да оду на далеки север, да тамо лове линксове, куне и водене ласице. Неколико недеља путовали су они пешице преко снежних планина, носећи на леђима сву своју имовину, а у једној корпи — два мала дабра. Најзад, стигли су на обалу „Језера Бреза“, готово на самом северу Канаде. Мали даброви вредно су помагали својим „родитељима“ при грађењу нове дрвене куће. Јер, ти архитекти по рођењу умеју да веома вешто и зналачки запуше и најмање отворе и пукотине сувом маховином и влажном иловачом.

С пролећем, које на север долази с приличним закашњењем, живот је постао не само лакши, већ и пријатнији. Даброви су се јурили око куће, брчкали се у језеру, „ћаскали“ са својим новим пријатељем— једним бизамским пацовом, а „Сива сова“ одлазио је сваког дана у лов на куне и водене ласице.

Али, једног јунског јутра завладала је жалост у дрвеној кућици крај језера. Даброви су били нестали. Њихова постеља опет је стајала празна. Заронили су у језеро, смлачено топлотом пролећног сунца, овог пута заувек.

Три седмице тражио је „Сива сова“ своје „усвојенике“. Само је ехо одговарао на његово дозивање.

— Ма-а-а! Ви-и-и!

Три пуне седмице одјекивали су кроз шумарке његови све тужнији позиви. Али, даброва није било. „Зов дивљине“ био је јачи од љубави према људима.

„Сива сова“ и Амахарео нису могли дуго да подносе празнину која је настала одласком њихових миљеника. Ипак, били су свесни тога да су даброви морали једном отићи да би почели живот за који их је природа и створила. Ускоро, у њиховој дрвеној кући, у оној недељама празној корпи, спавала су друга два, сасвим млада, дабра. А кад је лето освојило, на обали реке, која недалеко од колибе утиче у језеро, настанила се читава једна дабровска колонија. Тада се у „Сивој сови“ зачела мисао да пише о животу тих животиња које је он тако добро познавао и које је волео као да су биле људска створења. Његове приче, топле и једноставне, освојиле су читаоце. У њима су уживали и стари и млади. Охрабрен својим књижевним успесима, нарочито успехом књиге „Један човек и његове животиње“. „Сива сова“ се обратио канадској влади и ускоро је био постављен за надзорника и чувара читаве те области у којој је дабровских колонија било све више.

Данас, више од 4.000 даброва, тих животиња-градитеља којима је претила опасност да потпуно изумру, живи мирно под заштитом свог чувара — „Сиве сове“.

Без закона у корист радника...

У последњој деценији прошлог века, у Србији је било 13 рудника, 72 разна индустриска предузећа, 172 млина и 10 пивара. Железничка мрежа износила је преко 500 километара. Тада је било осам државних и 69 приватних новчаних завода и банака, с капиталом од 35 милиона динара. Кроз зајмове и кредите, те новчане установе дубоко су продирале у привреду и безобзирно је исисавале. Власници рудника, шума и индустриских предузећа уживали су огромне повластице, које су им осигуравале не само велике профите, већ и екстра-профите. Они су ослобађани пореза за десет до тридесет година, добијали су право бесплатног превоза сировина и готове робе на државним железницама, заштићавани су од конкуренције високим царинама итд.

Тако, под окриљем широких повластица, у Србији се рано појављују капиталистички картели са циљем диривовања цена и ради борбе против радника. Први картел у Србији створили су 1895 године београдски гросисти памука и шамија, који су одмах дигли цене својој роби. После овог појавили су се картели великих трговаца стакла, гвожђа, дрвета итд. Затим је почело оснивање картела млинара, месара, штампара, циглара и других. Банке су углавном руководиле овим картелима.

Због овакве индустријализације, у Србији је дошло до великог осиромашења радних маса у вароши и на селу. Тако је 1897 године 175 лица било више од 200 пута богатије од једне четвртине београдских грађана. Тридесет и осам хиљада најамних радника у варошима Србије имало је преко 14 пута мање прихода од варошке буржоазије.

Положај најамних радника био је управо ропски. Радно време кретало се од 14—18, па и 20 часова, и то не само код „балканских“ струка: опанчара, абаџија, терзија, ковача, итд., већ и код „европских“ струка: машиниста, ложача, машинбравара, грађевинских столара и других. Просечна надница од 1,32 динар у 1891, опала је на 1,21 динар у 1897 години. Радници по правилу нису добијали новац, већ тантузе, за које су могли куповати робу само у фабричким кантинама, где је она продавана за 20—50 отсто скупље. Годишње је на раду страдало 600 до 900 радника, док је од глади умирало 35—40 лица. У земљи није постојао никакав закон у корист радника.

*

У ОСИЈЕКУ ПРЕ 400 ГОДИНА

У времену од 1553 до 1555 кроз наше крајеве пропутовао је Ханс Дерншвам и дао у свом опису овог путовања занимљиве податке о нашој земљи. Овде ћемо донети извод из тог путописа који говори о приликама и животу око Вуковара и Осијека, као и у неким крајевима Војводине.

— Успут смо видели и прошли кроз више пустих зараслих селишта, каже Дерншвам. У околини Осијека није било ниједне добре куће, већ само дрвених колиба од блата. У Осијеку и његовом предграђу становали су Турци. Предграђе су настањавала одрпана чељад турских занатлија. Кад смо прешли реку Драву одвезли смо се у барањско село Лацково, удаљено две или три миље. На том путу наишли смо и на тако зарасле пустаре и високу траву да се у њој не би могло неколико стотина људи опазити, а и жбуња је било толико да смо морали са страхом пролазити од хајдука и мартолоза. Прошли смо кроз неколико пустих селишта и кроз села Копач и Дароц, наишавши свуда на пусте сагореле цркве. Даље од Лацкова опазили смо код Турака велики страх од хајдука, који су ту убили неколико Турака, а двојицу одвели. Због тога су у гомилама путовали измешано и хришћани и Турци. На том путу морали су нас пратити сељаци, који нису имали никаквог другог оружја него само мала копља и батине.

Где се налази Новиградско Море?

Новиградско Море је уствари велико језеро у Далмацији које се налази седам километара западно од Обровца, односно 23 километра источно-североисточно од Задра. Опкољавају га високи брежуљци. Њихова висина креће се од 100 до 250 метара. Новиградско Море добија воду од реке Зрмање, која се у њега улива, и од неколико потока који настају за време великих киша. На северном делу оно је везано са Подгорским Каналом, односно Јадранским Морем. Овај канал дуг је 3,8 километра, а широк 300 метара. На југоистоку је Новиградско Море везано узаним и кратким каналом са Каринтским Морем, заправо језером, које се налази осам километара југозападно од Обровца.

Због непосредне везе с Јадранским Морем, вода у Новиградском Мору је слана, али се њена сланост мења у току године према количини кише и притицању реке Зрмање. Површина Новиградског Мора износи 28,65 квадратних километара. Просечна дубина му је 18,5 метара, а највећа 38 метара и налази се на крајњем северу, у близини уласка у Подгорски Канал.

*

ТОЛА

Тола је индиска реч и означава основу система мера у Бенгалији (Калкута), а једнака је 11,644 грама. То је мера за злато и сребро и у Бомбају износи 11,589 грама, а у Сурати 12,180 грама.

Ситни пријатељи човека

При самом помену речи „микроб“ човек већ замишља најстрашније заразне болести које ова сићушна бића преносе. Али, нису сви микроби опасни. Има међу њима правих човекових „пријатеља“, његових незамењивих помагача у разним гранама привреде. Неки веома брзо и јевтино производе најразноврсније хемиске реакције, које би иначе стајале знатно више кад би се изводиле у лабораторијама. Има их који претварају индустриске отпатке у животињску храну или у сировине за друге индустриске гране. Једни утичу на бржи пораст пилића, а други су толико упростили добијање кортизона да је цена овог лека пала за готово тридесет пута.

Увиђајући важност микроба, многе државе почеле су да их гаје, а међу првима Холандија и Енглеска. У САД постоје данас четири велике лабораторије у којима они расту и развијају се под најповољнијим условима. Једна од њих снабдева цео свет стрептомицином, док се највећа међу њима, лабораторија у Пеорији, специјализовала за индустриске микробе. У њеним складиштима налази се 7.000 разних квасаца, меласа и бактерија који су већ проучени и класифицирани, док још око 10.000 чека на испитивање. Нови примерци долазе са свих страна. Истраживачи и пилоти доносе примерке земље из свих крајева света, која садржи најразличитије микробе. Многе индустрије шаљу примерке својих отпадака, тражећи погодан микроб који би их могао учинити корисним.

Кад је 1928 године Александар Флеминг први пут произвео пеницилин, он је добио свега две јединице овог лека по кубном сантиметру сировине. У лабораторијама у Пеорији нађен је много бољи микроб, који је омогућио преко хиљаду пута већу производњу. Од једне оболеле биљке памука из Судана лабораторија у Пеорији добила је микроб, од кога је доцније справљен препарат рибофлавин, који се употребљава за појачање хлеба и друге људске и животињске хране. Други један микроб омогућио је јевтину производњу крвне плазме, која је била од велике користи у рату.

Витамин $Б_{12}$ познат је још од раније као лек против малокрвности. Он истовремено убрзава рашћење пилића, ћурака и свиња, а вероватно и деце. Раније је била потребна велика количина јетре да би се добило мало тог витамина. Сада је пронађено да исти онај микроб који помаже добијање стрептомицина омогућује и добијање витамина $Б_{12}$, тог драгоценог лека који је раније у великим количинама бацан као отпадак. Недавно је нађен и један нов микроб, који омогућује добијање витамина $Б_{12}$ из отпадака градске канализације, али он још није довољно испитан.

Некад су отпаци из фабрика хартије били главни извор загађивања воде у рекама. Они то више нису откако је пронађен микроб који омогућује да се од њих добије добра животињска храна. Данас се многе фабрике у Канади, САД и Скандинавији служе овим процесом. Само једна фабрика хартије у Висконсину даје годишње око 4,500.000 тона те хране. Други микроби омогућују добијање индустриског алкохола из сулфидних отпадака. У Јапану је недавно пронађен један микроб из крављег желуца. Кад га узимају у храни, телад тако брзо напредују да се много раније могу одбити од сисања.

Годинама је Италија држала светски монопол у производњи лимунске киселине. Она га је изгубила кад је пронађен микроб који омогућује да се лимунска киселина добија на далеко простији и јевтинији начин. Други микроби омогућили су добијање лакова за аутомобиле и разних киселина које се употребљавају у медицини. У другим случајевима они само олакшавају добијање појединих хемикалија, као што је случај с кортизоном, тако да је после тога довољна само једна мала и јевтина хемиска радња за довршење овог процеса.

Микроби су одиграли значајну улогу и код најновијих медицинских проналазака. Док је раније било потребно више месеци да би се утврдила корисност неког новог лека, данас се, захваљујући микробима, резултати добијају већ после неколико дана, па чак и часова.

Микробиолози сматрају да је њихово поље рада неограничено. Према речима др Клифорда Хеселтајна, стручњака лабораторије у Пеорији, досадашњи проналасци су само почетак који пружа велике могућности за све нова и нова сазнања.

ВЕРОВАЛИ или не...

НЕОБЈАШЊИВО...

Недалеко од Порт-Кола, насеља у енглеској грофов[illegible] Велс, које се налази

око пола километра далеко од обале Атлантског Океана, постоји један бунар у коме воде час има, а час нема. Тачније речено, у бунару нема ни капи воде за време плиме, а кад на океану наступи осека бунар се испуни готово до врха, и то слатком водом.

СПОМЕНИК ОД ШТАКА

У бањи Тренцин, у Чехословачкој, подигнута је велика пирамида, од дрвених штака, које су при одласку оставили бањски гости излечени од реуматизма и ишијаса.

ЛАКО ЈЕ ПИСАТИ...

Конана Дојла, славног писца приповедака и романа о Шерлоку Холмсу, ангажовао је једном приликом Скотланд Јард да покуша да реши неке замршене криминалне случајеве. После месец дана Дојл је био отпуштен, јер је затворио многе невине људе а испустио из шака праве кривце.

ИНДИСКИ „СКАДАР НА БОЈАНИ“

Године 1660 градила се у Индији брана која је имала да омогући стварање језера Саугор. По једном старом веровању, сматрало се да ће брана бити чвршћа ако у њене темеље буду узидани, и то живи, један младић и једна девојска. Градитељи бране су то и учинили. Но, изгледа да ни то није било довољно, јер су се још пуне 294 године после тога сваке године

давиле у језеру, додуше добровољно, по две особе.

ДИОКЛЕЦИЈАН
И ЊЕГОВА ПАЛАТА

Гај Валерије Диоклецијан, римски цар, родио се 243 године, по свој прилици у нашој земљи, и то у Солину или његовој околини. То, поред осталог, потврђују и речи историчара из IV века Лактанција: „Пошао је у домовину“ кад говори о Диоклецијановом одласку у његову палату у Солину.

Диоклецијан је био из плебејске породице и звао се Диоклес. Као младић ступио је у војску, где се истакао храброшћу, па је брзо напредовао. Године 283 постао је конзул, а то је значило част да буде први до цара. Виши официри су га јако волели, па су га по смрти цара Кара прогласили за императора, 17 новембра 284 године. Један од супарника био му је и Каров син Карин, кога је Диоклецијан победио на ушћу Мораве у Дунав.

Да би лакше управљао земљом, Диоклецијан је узео за сувладара свог ратног друга Максимијана. Да би доказао да он и Максимијан владају по вољи богова, Диоклецијан се називао Јовиусом, што је значило сином Јупитеровим, а Максимијан Херкулиусом, то јест Херкуловим сином. Тако је римска држава добила два цара. Сваки је имао своју војску, а царске наредбе обојица су потписивали. Диоклецијан је владао источним, а Максимијан западним делом државе. Сваки од њих имао је свог наследника престола, које су називали цезарима, док су они сами били аугусти. Диоклецијан је узео за свог наследника Дачанина Галерија, а Максимијан Констанција Клора. Седиште Диоклецијаново била је Никомедија, а Галерија, његова наследника, Сирмијум (Сремска Митровица). Седиште Максимијаново било је у Милану, а његова наследника Констанција у Тријеру, у Галији. Закони су издавани у име све четворице владара. Да би веза између августа и цезара, била што чвршћа, Диоклецијан и Максимијан одлуче да обојицу цезара, својих наследника, посине и на њих пренесу своја божанска имена: Јовиус и Херкулиус.

Церемонијал на царским дворовима био је источњачки и давао је утисак да на њима заиста живе божанства. Они су реорганизовали војску и оделили је од цивилне управе. Стални кадар износио је 350.000 до 500.000 војника. Држава је имала 96 провинција, а више провинција сачињавало је једну дијецезу, којих је било дванаест. Диоклецијан је спровео и низ других реформи. У земљи је завео апсолутизам. Сенат није владао: он је имао само част, а не и власт.

После двадесетогодишње управе земљом, Диоклецијан, сит владања, сакупи највише војне и цивилне достојанственике, па им, на једном брегу у Никомедији, изјави да је болестан и да више не може да влада. Потом је скинуо царску дијадему, жезло и плашт, с речима: „Прими натраг, Јупитере, што си ми дао“. После тога именовао је Галерија, свога наследника, за цара и дао му царске знаке. Исто је учинио и Максимијан, који је прогласио Констанција за цара. То је било 1 маја 305 године.

После тог чина Диоклецијан је кренуо у своју палату — Диоклецијанову палату — коју је раније саградио. Ту је и умро 316 године. Неки историчари који су писали о њему кажу да је био мудар, проницљив, лукав, злобан, пун поноса, а док је био млад био је необично храбар.

Диоклецијанова палата саграђена је око 300 године недалеко од Солина. То је најзначајнији антички споменик у Далмацији. Доцније је она постала језгро средњевековног Сплита. У V веку помиње се да је у њој била државна ткаоница. Њене зидине вековима су служиле за одбрану града. Она је била толико велика да је у њој било места не само за цара него и за његову пратњу, слуге и војску. Саграђена је у четвороугаоном облику, без кула на угловима. Она је заузимала простор од 29.409 квадратних метара. Била је опасана зидовима дебелим два метра, појачаним кулама. Камен за палату допреман је са Брача и из Трогира. Диоклецијан се побринуо и за водовод, па је воду довео цевима дугим девет километара са извора реке Јадра.

Палата је некад имала 16 кула, али су већину срушили Млечани, тако да су данас сачуване само три. У палату се улази кроз четвора врата, иза којих се налазе пространа и утврђена предворја. Северна врата, која су некад везивала палату с главним градом провинције, Салоном (Солином), била су најраскошнија и прозвана су Златним вратима. Источна су Сребрна, јужна — Бакарна, а западна — Жељезна. Сребрна врата била су заклоњена млетачким зидом, који се срушио у току овог рата.

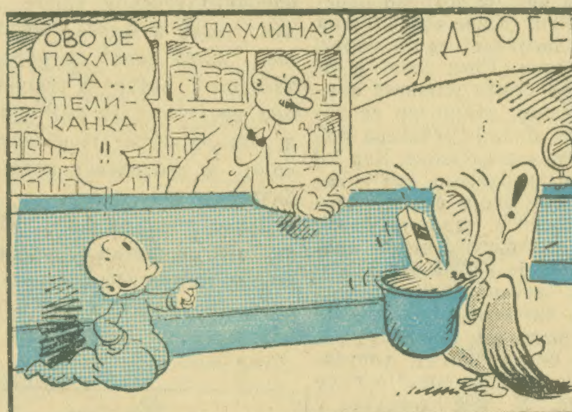
На источној страни палате, иза Сребрних врата, налази се Диоклецијанова гробница (Маузолеј), која је доцније претворена у катедралу с високим торњем у романском и готском стилу. Изванредно украшена врата воде у Маузолеј, чија је унутрашњост готово сасвим очувана. Уз зидове Маузолеја дижу се гранитни стубови. Наместо Диоклецијановог саркофага, који се некад налазио у средини Маузолеја хришћани су касније унели црквени намештај.

У средини палате градитељи су подигли трг Перистил, украшен мраморним и гранитним стубовима. Изнад стубова дижу се лукови, испод којих се налази египатска сфинга. На југу Перистила, кроз величанствене грађевине, улази се у Вестибил, који је некад био предворје царевог стана. Сам Диоклецијанов стан, који се налазио према морској обали, уништен је и од њега су остали само трагови.

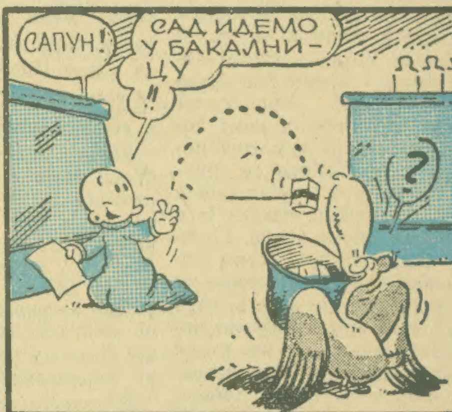

„ОПАСНО ОРУЖЈЕ"

Пре неких 60 година, у Кини, домовини првих новина у свету, царска влада издала је наредбу у којој се каже да су новине веома опасне, да дражe народ и руше друштвени поредак, а сами новинари да нису ништа друго него талог литерарног сталежа. Због свега тога, новине, као опасно оружје, неће довести земљу и народ ни до каквог добра, па је царска влада одлучила да изда наредбу на основу које се забрањује штампање и издавање новина у земљи, затим да се сви издавачи новина и новинари позатварају и строго казне. На основу те наредбе престало је да излази 56 листова. Неки новинари успели су да на време побегну.

* * *

ПОШТЕНО ЗАНИМАЊЕ

Познато је да су стари Римљани били ратнички расположен народ, али се прича да је по њиховом схватању земљорадња била занимање само поштених људи. Кад су хтели некога да похвале, онда су говорили: „Он је одличан земљорадник и примеран домаћин". Трговина није била много цењена, те се сенатори нису њоме бавили, а занатске послове углавном су обављали робови.

* * *

НАЈВЕЋИ КИП НА СВЕТУ

Највеће вајарско дело на свету, циновски Кип слободе у њујоршкој луци, направио је чувени француски вајар Фредерик Бартолди. Ову огромну скулптуру Бартолди је почео 1876, а завршио је, после даноноћног напорног рада, десет година касније. Славни француски инжењер Ајфел, творац Ајфелове куле у Паризу, саградио је за Бартолдијеве потребе огромне скеле и унутрашњу гвоздену конструкцију кипа која ће бити у стању да пркоси олујама. У унутрашњости налазе се разне просторије, као и степенице којима посетиоци могу да се пењу до главе статуе. Само на бакљу може да стане дванаест људи. Четрдесет и три степеника воде кроз главу до дијадеме. Просторије у глави закупила су разна хумана удружења и у њима одржавају своје састанке.

Кип слободе је начињен од бакра. Једна од најтежих операција био је пренос кипа до брода и његово укрцавање. Оно је трајало три недеље, уз стално присуство огромне масе света. То је био свечан испраћај споменика који је у знак пријатељства Француска поклонила Америци.

* * *

БИЉНО МЛЕКО

Многима је познато да извесне биљке испуштају сок сличан млеку. Људи су ове сокове од давнина пробали, али им нису били сви пријатни. Познати истраживач Александар Хумболт, путујући по Јужној Америци, наишао је на једну биљку из породице дудова, која се назива крављe дрво, чије млеко урођеници користе исто као и кравље. Сам Хумболт прича да га је пробао и вели да је блага укуса, угодна мириса и да је доста хранљиво. Он је видео какo урођеници долазе с посудама до те биљке, зарежу је и у посуду хватају млеко које цури. Сокове биљака људи су употребљавали у разне сврхе. Тако су им неки сокови служили као средство за омамљивање, неки као лек, а неки и као отров. Млечни сок биљака био је познат и у Старом веку и употребљаван је на разне начине.

* * *

КОЛИКА ЈЕ БИЛА ВАВИЛОНСКА КУЛА?

По мишљењу многих стручњака-археолога, Вавилонска кула, о којој се говори и у легендама, била је уствари један храм, који је откопао немачки археолог Роберт Колдевеј. Према опису који је нађен на једној глиненој плочи, као и на основу неких других ископина, основа те куле имала је облик квадрата. Стране тог квадрата биле су дуге 90 метара, а толико је износила и висина куле. Вавилонска кула била је саграђена од печене цигле, која се сушила на сунцу. На врху куле преливао се у сјају храм саграђен од глеђосане цигле. Ова кула, изгледа, није била једина. Било је и других њој сличних, али је она можда била највећа. Она се, по мишљењу неких, састојала уствари од седам кула, које су биле све уже што се ишло у висину. На врху куле налазио се жртвеник бога Мардука, који је чувала свештеница заветована томе богу.

* * *

ШТА ЈЕ МИТРИДАТ?

Митридат је противотров. То је средство против тровања, лек који садржи опијум и још 54 разне супстанце, а употребљава се против најразноврснијих болести. Тако је назван по понтском краљу Митридату (око 120 година пре наше ере), који је да би се сачувао од тровања привикао своје тело на разне врсте отрова. Уствари, овај лек потиче од Демократеса, који је био лични лекар цара Нерона.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

Крилати курири

Ко није чуо за голубове писмоноше! Тај начин преношења вести некад је био веома раширен, нарочито у рату, али сада све више нестаје. Но, и данас се у неким земљама употребљавају ови крилати курири.

Јапански рибари носе са собом голубове на широко море, понекад и 250 километара далеко од обале, и пуштају их кад стигну на место богато рибом. По њима они јављају кад ће се отприлике вратити у луку и какви су изгледи за лов.

Многи рибари само голубовима имају да захвале што су спасли живот. Приликом квара мотора или при другим незгодама бродова који плове без радио-станица, голубови су њихова једина веза с копном. У неким забаченим крајевима Јапана, у којима је телефон још реткост, лекари, обилазећи пацијенте, носе са собом пуну корпу голубова и после сваке посете пусте по једног, који онда лети натраг с написаним рецептом. На тај начин у апотеци су лекови припремљени још пре но што се лекар врати.

И јапански пословни људи употребљавају покаткад ову врсту курира. Берзански шпекуланти носе са собом у авиону корпу с голубовима и испуштају их једног по једног, да би обавестили банке о својим успесима на берзи. То, поред брзине, има и ту добру страну што ће тајност поруке бити сачувана. За ово голубове треба претходно обучити. Искуснији прво падају као камен, све док не изиђу из јаких ваздушних струја. Тек тада рашире крила и упућују се циљу. Насупрот њима, почетници покушавају одмах да лете. Међутим, убрзо их захвати ваздушна струја и почне да их баца као таласи лађу. Због тога лете неко време као без главе, па им је после врло тешко да одреде у коме правцу треба да пођу.

ОПАСНОСТИ ДИЈЕТЕ БЕЗ СОЛИ

Лекарско друштво у Илиноису објавило је извештај о улози соли у исхрани и о дијети у вези с њом. Треба бити свестан опасности која прети болеснику ако му се забрани употреба соли, — вели се у извештају. — Со треба забранити само онима који су тешко оболели од срца или бубрега, па чак и такви болесници морају бити под сталном контролом лекара. Они који избегавају со у циљу мршављења, могу се разочарати, јер они тиме што не једу со губе само воду из организма, а не и ткиво.

У соли се налазе два елемента, натријум и хлор, који су неопходни за нормалан рад многих органа. Код дијете без соли треба добро пазити да количина натријума у телу не спадне испод минимума који је неопходан за здравље, па чак и за живот. Зато се препоручује свима да без савета лекара не предузимају никакву дијету без соли, јер то може довести до озбиљних последица. На ово треба пазити нарочито дети, кад услед знојења организам губи велику количину соли.

КАМИЛА И ЖЕЂ

Један норвешки научник провео је извесно време у Сахари и тамо проучавао камиле, нарочито начин на који оне издржавају високе температуре, које друга створења не би могла да поднесу. Док човек почиње да се зноји чим му се телесна температура попне изнад нормалне, камила се зноји на знатно вишој температури, и то не много. Ово задржавање воде у организму један је од разлога што камила може недељама путовати кроз пустињу а да не попије ни кап течности. Једна од животиња које је научник посматрао, пуних 17 дана јела је само суву траву и урме, била је стално на сунцу и после тога изгубила је трећину своје тежине. Кад су јој најзад дали воду, попила је близу сто литара. Друга једна камила, за свега десет минута, попила је 136 литара воде.

ШТА ЈЕ ЛУНУЛА?

Лунула значи мали месец. За право, то је женски украс (брош) у облику полумесеца. Реч лунула означава и полукружну мрљу при дну нокта. Лунула хипокритис (Хипократов месечић) су две фигуре у облику полумесеца које настају кад се на једном правоуглом троуглу изнад све три стране направе полукрузи, чији је збир раван обиму тога троугла.

КВАЛИТЕТ СЛАНИНЕ ЗАВИСИ ОД ИСХРАНЕ СВИЊЕ

Када једете сланину ви можда и не знате да њен састав и укус зависе умногоме од тога шта је свиња јела. Испитивања су показала да све сланине немају исте хранљиве састојке. Један професор са универзитета у Флориди вршио је многобројне анализе сланине разних свиња, које су се храниле на разне начине. У некима је нашао и мање количине ауреомицина, јер многи фармери дају свињама овај антибиотик да би брже расле и да се боље угоје.

Свиње с малом количином протеина не могу толико да порасту као оне које су добијале ауреомицин. Сланина с великим процентом протеина добија се од свиња које су такође биле храњене с више протеина, а давање ауреомицина свињама од користи је само онда ако су свиње иначе храњене храном богатом протеинима.

Садржина протеина у сланини зависи и од саме свиње, тј. од процеса који се у њој одигравају.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Лов на бикове

За ову занимљиву и узбудљиву игру, која се зове „Лов на дивље бикове", потребна вам је само једна шпенадла (или оловка) и толико различитих малих дугмета (или разнолико обојених картончића) колико има играча. А сада читајте пажљиво.

1) Наслоните врх ваше шпенадле (или оловке) на неких 30 сантиметара од слике;

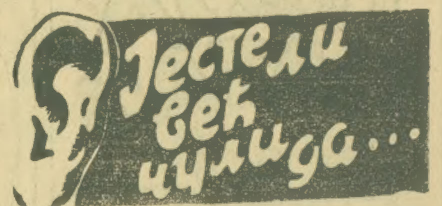
2) Нанишаните црно-бели круг, затворите очи и убодите врх шпенадле у круг;

3) Отворите очи и погледајте у који сте део круга погодили. Ако је врх шпенадле забоден у бели део, губите право да играте овај круг и морате сачекати да поново дође ваш ред. Ако је врх забоден у црни део, полазите у лов. Полазна тачка је револвер. Број који је исписан на оном црном делу у који сте заболи шпенадлу означава број квадратића који треба да пређете. Овај поступак се понавља све док се игра не заврши;

4) Ако сте доспели у празан квадратић, остајете ту и очекујете свој ред. Ако сте доспели у квадратић с белим кругом, морате се вратити на почетну тачку (револвер) и почети круг поново. Притом не губите право на бикове које сте евентуално ухватили. Ако сте доспели у квадратић с црним кругом — убили сте једног бика и добили један бод. Онај који први стигне до барјака има право на пет бодова више од оних које је зарадио хватајући бикове.

5) Али, циљ игре није у томе да се први стигне до барјака, већ да се ухвати што више бикова. Онај који први стигне на циљ, очекује остале.

А сада, на коња па у лов на бикове!

... кад би све крвне судове у човечјем телу надовезали један на други, добили бисмо траку дугачку 560.000 километара.

... у кинеској књижевности VII века помиње се да су отисци прстију најбоље средство за идентификовање. Закон Јунг Хвуја одређивао је да се на сваки документ морају ставити и отисци прстију, „јер је отисак прстију код сваког човека друкчији и не мења се док год је он жив".

... Варда Склир, који је у X веку био византиски управник у Скопљу, регулисао је реку која протиче кроз овај град. По њему је она и добила име Вардар.

... реч „дивљи" значила је првобитно: „који припада дивовима", „који је посвећен дивовима".

... римски писац Плиније Старији препоручивао је свим људима да свака два месеца поједу по једног миша да би предупредили зубобољу.

... белих медведа има само у областима око Северног Пола. Уопште медведи су распрострањени само на северној зем

љиној полулопти, а на јужну полулопту доспели су само у Америци.

... више од једне милијарде људи на свету не зна за друго млеко сем козјег.

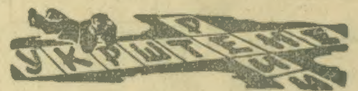
... урлик лава и крештање ноја толико су слични да се с мало веће даљине уопште не могу разликовати.

... барјачиће за давање сигнала на мору први су употре

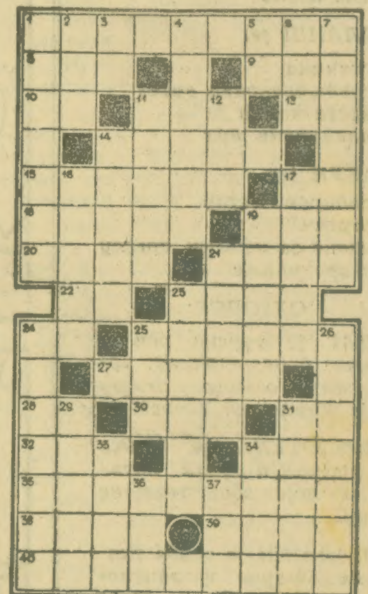
били Венецијанци на својим бродовима, 1420 године.

... познати француски књижевник Александар Дима написао је, поред многобројних романа, и један веома добар „Кувар", који је прештампаван и после његове смрти.

Водоравно: 1) савремени амерички књижевник (добитник Нобелове награде); 8) женско име; 9) показна заменица; 10) хемиски знак за молибден; 11) свеза; 13) река у Француској; 14) душевно стање; 15) јавна исправа која служи као доказ о својини неке некретнине; 17) иницијали нашег књижевника; 18) стварање влакнастог ткива; 19) узвик; 20) позната приповетка Јосипа Козарца; 21) завршетак; 22) показна заменица; 23) врста цвећа; 24) предлог; 25) део хидроавиона; 27) врпца; 28) иницијали презимена и имена шведске књижевнице, аутора романа „Геста Берлинг"; 30) други; 31) иницијали последњег босанског краља; 32) показна заменица; 34) придевска заменица; 35) један антибиотик; 38) лако испарљива течност; 39) летњиковац; 40) планина у Словенији.

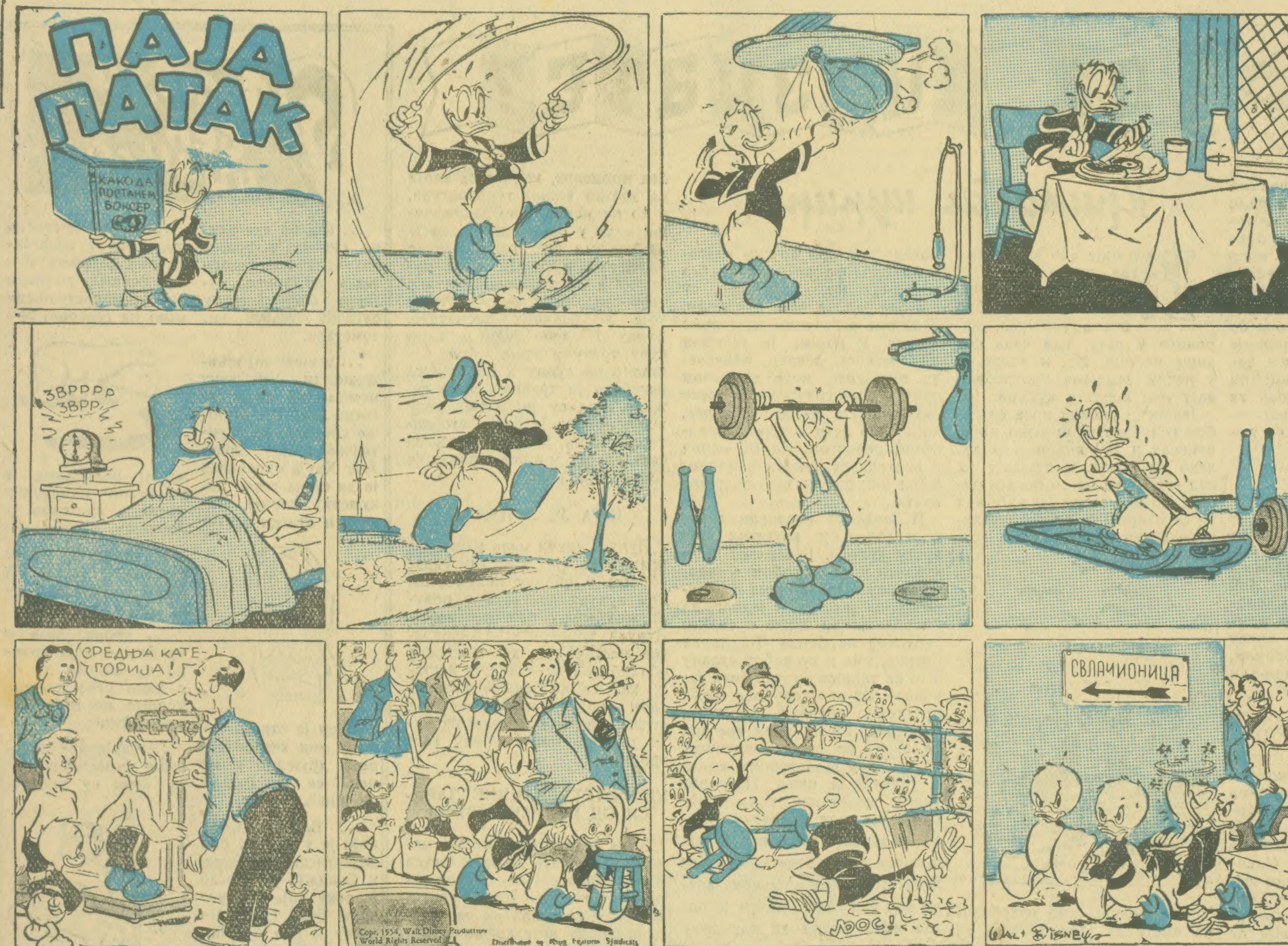
Усправно: 1) руда гвожђа; 2) узвик; 3) свеза; 4) античка варош у Малој Азији; 5) домаћа животиња; 6) холандски шаховски велемајстор; 7) река у Сибиру; 11) извештај о послатој роби; 12) један инсект; 14) веза; 16) женско име; 17) врста атмосферског талога; 19) природни украс коња; 21) скица предела или слика израђена једноставним средствима; 23) теснац; 24) врста цвећа; 25) прилог; 26) локот; 29) мушко име; 31) врста тканине (множ.); 33) пркос; 34) површина с које се сва вода слива у неку реку, језеро или море; 36) племићка титула на острву Таити; 37) име аутора „Травничке хронике".

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) коса; 5) Горица; 7) бакар; 8) на; 10) озон; 11) Кил; 12) лес; 13) кола; 14) ал; 15) барит; 16) атаман; 18) Ерин; 19) сталак; 21) Атика; 22) р-и; 24) мува; 25) От ; 26) аба; 27) спор; 28) ма; 29) имела; 30) цезура; 32) лађа.

Усправно: 1) кокос; 2) оран; 3) сир; 4) А(угуст) Ц(есарец); 5) газела; 6) анилин; 7) бола; 9) алат; 11) Корана; 13) камила; 15) барака; 17) тетива; 19) стубац; 20) кртола; 21) амам; 23) „Нора"; 25) опера; 27) смуђ; 29) иза; 31) ел.

НЕ ВАЉА РАДИО

Мики: Гле, киша! А радио нам је за данас обећао лепо време!

Шиља: Одавно ја говорим да твој радиоапарат не ваља ништа!

ДА МУ СЕ ОСВЕТИ ...

Белка: Зашто не бациш писмо у сандуче на нашој пошти него идеш чак у друго село?

Хорације: Нећу! Ни наш поштар не купује млеко и јаја код мене!

СИГУРАН ЗНАК

Паја: Је ли Гаја дошао из школе?

Пата: Сигурна сам да јесте. Додуше, нисам га видела, али се мачка већ сакрила иза пећи!

ИХ, ШТО НИЈЕ НЕМАЦ

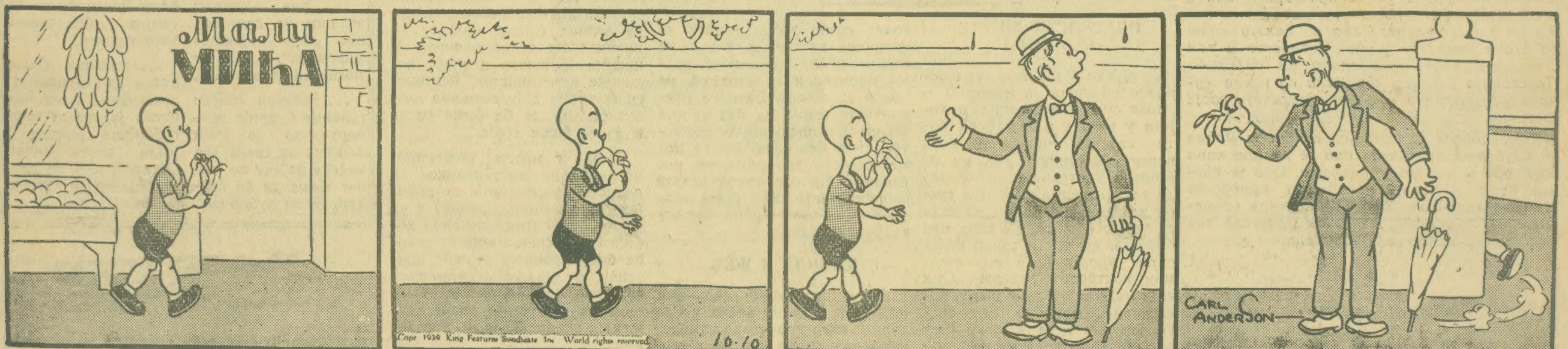
Влаја: Криво ми је што Луј XIV није био немачки краљ.

Паја: А зашто?

Влаја: Зато што сам данас тако рекао у свом писменом задатку.

ДЕ СЕ НЕ МУЧИ ЦАБЕ

Раја: Ујка-Пајо, морам ли да оперем и онај зуб који ће ми лекар данас извадити?

Који је ОДГОВОР тачан

ДАГ је:

- *врста старог пореза*
- *планина*
- *персиски еп*
- *врста турског мача*

ИМОРТЕЛА је:

- *врста плеса*
- *река у Шпанији*
- *позната глумица*
- *име цвећа*

ПАЛАНШ је:

- *тканина*
- *средњовековни витез*
- *врста чамца*
- *планински врх*

ТАБУН је:

- *сибирски ветар*
- *огртач*
- *назив за коњску ергелу*
- *старо копље*

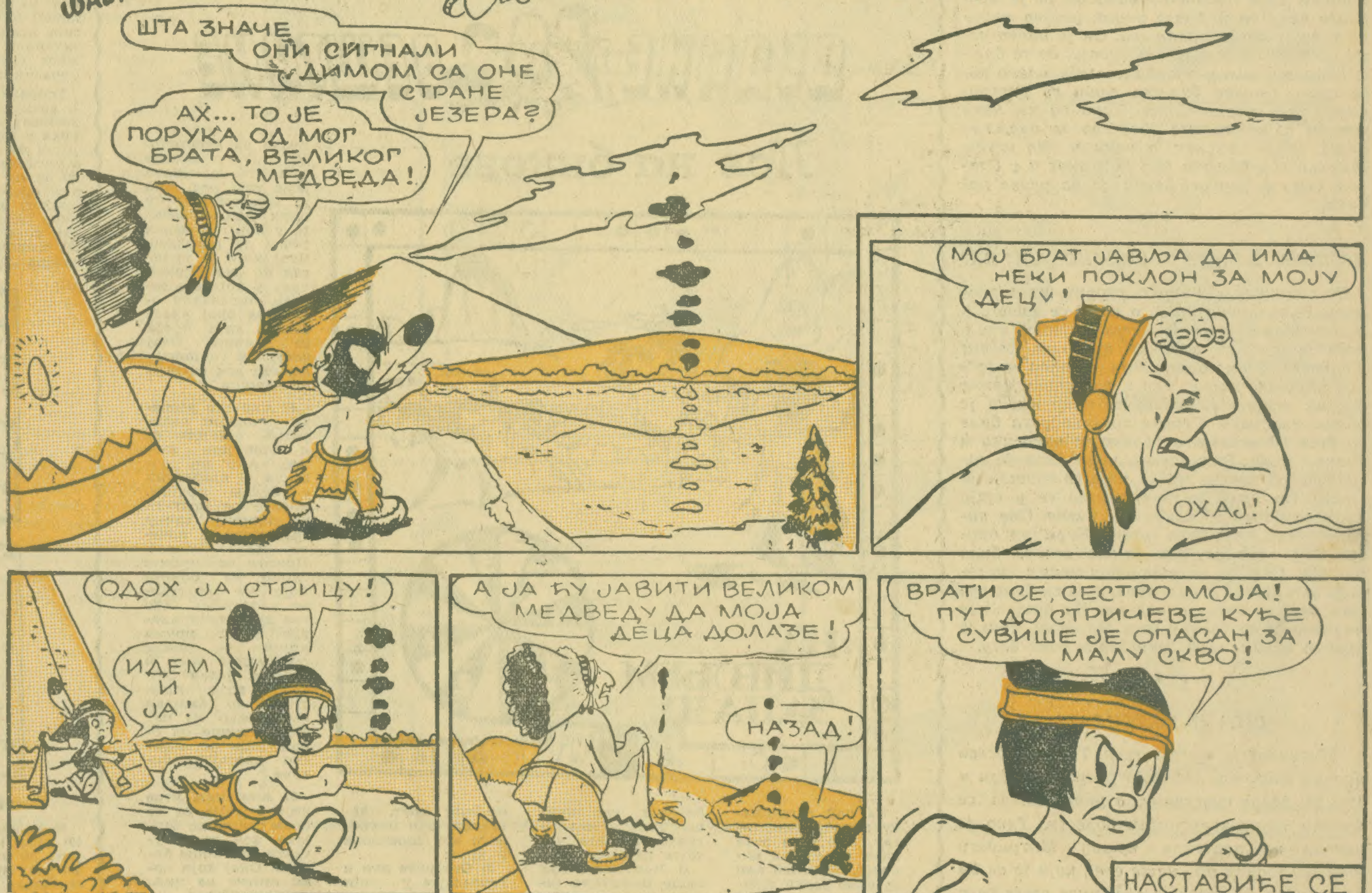
ОДГОВОР:

ДАГ је турска реч и значи: брдо, планина, гора, затим означава земљу која ништа не доноси.

ИМОРТЕЛА је биљка са сјајним и сувим латицама које због тога не вену.

ПАЛАНШ је груба тканина од вуне и ланеног конца. Употребљава се за поставу, матроске огртаче и друго.

ТАБУН је велика ергела коња у степама Русије.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишње 500, полугодишње 250, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.